

שמואל. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, אֵפִילוּ שְׂבִירֵי וְאֵפִילוּ לְקִיטֵי
של הנכרי, אם הוא ישראל, נותן את עירובו עם בני המבוי, וְיָדִי,
שאינן צריך לשכור מן הנכרי עצמו. אָמַר רַב נָחֻמִּי, כִּמְהָ מַעְלִיא הָא
שְׁמַעְתָּא – כמה מעולה ונאה הלכה זו, שנכונה היא.
המימרא השניה: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, חֲכָם שְׁשֶׁתָּה רַבִּיעִית
הלוג יין, אֵל יוֹדָה הוראה הלכה למעשה, משום שהיין טורד את
דעתו לזמן מה. אָמַר רַב נָחֻמִּי, לֹא מַעְלִיא הָא שְׁמַעְתָּא – הלכה זו
אינה מעולה ונאה, דָּהָא אָמַר – שהרי אני, כֹּל כִּמְהָ דְלֹא שְׁתִּינָא
רַבִּיעִיתָא דְחִמְרָא – כל עת שאני שותה רביעית יין, לֹא צִילָא דְעִתָּאִי
– אין דעתי צלולה עלי, הרי שאדבר, לא רק שאין היין טורד את
הדעת, אלא הוא אף מסייע לבוא לידי צלילות הדעת, ועל כן אין
לומר שהשותה יין לא יורה.
הגמרא מביאה דברים שנאמרו בין רבא לרב נחמן אודות דברי רב
נחמן האמורים: אָמַר לִיה [לו] רַבָּא לרב נחמן, מַאי מַעְמָא אָמַר מַר
הַכִּי – מדוע אומר אדוני בלשון זו, שהלכה זו נאה והלכה זו אינה
נאה, הָאֵמַר [והרי אמר] רַבִּי אֲחָא בַר חֲנִינָא, מַאי דְבִתִּיב – מהו
פירוש הפסוק (משלי כט א) יִרְעָה זִוְגוֹת יֹאכֵד הוֹן, זהו פירושו,
ש'זונות' נוטריקון זו נאה, והיינו שְׁכָל הָאֵמַר שְׁמוּעָה זו נָאָה
וארענה [ואעסוק בה] כדי שאזכרה, ושמועה זו אֵינָה נָאָה ולא
ארענה ולא אעסוק בה, יאבד הון, כלומר, הרי הוא מאבֵּד את הוֹנָה
[כבודו] שֶׁל תוֹרָה, וסופה להשתכח ממנו.
אָמַר לִיה רב נחמן לרבא, הָדָרִי כִי – חוזרני כי מאמירותי כי שמועה
זו נאה ושמועה זו אינה נאה, ולא אוסיף עוד לדבר באופן זה.
אגב דברי שמואל אודות איסור ההוראה לשותה רביעית יין,
מביאה הגמרא את דינו של שותה יין לענין תפילה: אָמַר רַבָּה בַר
רַב הוֹנָא, שְׁתִּי אֵל יִתְפַּלֵּל, וְאֵם תִּתְפַּלֵּל, הרי שבידיעבר תִּתְפַּלֵּל
תִּתְפַּלֵּל, ואינו צריך לחזור ולהתפלל כשיפוג יינו. שִׁבּוֹר אֵל יִתְפַּלֵּל,
וְאֵם תִּתְפַּלֵּל, תִּתְפַּלֵּל תוֹעֵבָה – שנואה לפני המקום, וכאשר יפוג יינו
עליו לחזור ולהתפלל.
הגמרא מבארת את דברי רבא בר רב הונא. מבררת הגמרא: הִכִּי
דְּמִי [מיהו] שְׁתִּי שתפילתו תפילה, וְהִכִּי דְּמִי [ומיהו] שִׁבּוֹר
שתפילתו תועבה. אומרת הגמרא: כִּי הָא – נתפרשו הדברים
במעשה זה, דְּרַבִּי אָבָא בַר שֻׁמִּי וְרַב מְנַשֶּׁי בַר יִרְמְיָה מְנִיפְתִּי הוּוּ
קָא מְפָטְרִי מִהֲדָרִי אֲמַעְבָּרָא דִּנְהִר יוֹפְטִי – נפטרו זה מזה במעברות
של נהר יופטי, אָמְרוּ זה לזה, כיון שנפרידים אנו, על כן כֹּל חַד מִיָּנָה
לִיקָא מִיקָתָא דְלֹא שְׁמִיעַ לְהַכְרִיָּה – כל אחד מאתנו יאמר דבר
שאינו ידוע לחבירו, משום דָּאֵמַר מִרִּי בַר רַב הוֹנָא, לֹא פָטַר אֲדָם
מִחֻבְרֵי אֱלָא מִתּוֹךְ אֲמִירַת דְּבַר הַלְכָה חֹדֶשׁ וּבִלְתִּי יָדוּעַ, שְׁמַתּוֹךְ
כֹּךְ זִוְרֵי לְחַבְרֵי. פָּתַח חַד מֵהֶם וְאָמַר, מַה שֶּׁאֵמַר רַבָּה בַר רַב
הוֹנָא שְׁתִּי שֶׁהִתְפַּלֵּל תִּתְפַּלֵּל תפילתו תפילה ואילו שיכור שהתפלל
תפילתו תועבה, יֵשׁ לְבַר רַבִּי דְּמִי [מיהו] שְׁתִּי וְהִכִּי דְּמִי
[ומיהו] שְׂבִיר, וּבִירור הדבר הוא שְׁתִּי הוּא כֹּל שְׁבִיר לְדָבָר
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּכוֹבֵד רֹאשׁ כִּפִּי שְׂרָאִי לְדָבָר לִפְנֵי, שאין יינו מפריעו
מִכֹּר, ועל כן תפילתו תפילה, ואילו שִׁבּוֹר הוּא כֹּל שְׂאִינִי כֹּבֵל
לְדָבָר לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, שִׁינֵּי מִפְרִיעוּ מִלְּדָבָר בְּכוֹבֵד רֹאשׁ, ועל כן גם
לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אינו יכול לדבר
ותפילתו תועבה.
הגמרא מביאה את המשך דבריהם בעת פרידתם: פָּתַח אִידָךְ
[השני] וְאָמַר, הַמְּחִיק נְכֻכִּי מִנִּי שְׁמַת וְאִין לִי יוֹרְשִׁי, שכיון
שבאו לו בלא יגיעה תמידים על כך בני אדם, והוא יכול להפסיק
אותם מפני עין הרע שטיילו בו, מַה יַּעֲשֶׂה וְיִתְקַיֵּמוּ בִידֵי, יעשה
בהם דבר מצוה וְיִקַּח בָּהֶן [במקצתם] סֵפֶר תוֹרָה, ובזכות מצוה זו
יתקיימו בידו שאר הנכסים.
הגמרא מביאה שיש לנהוג בעצה זו גם במקרים נוספים: אָמַר רַב
שְׁשֶׁת, כֵּן נִהְגָּא אֵפִילוּ

אֵם כֵּן, שעל ידי שיבטלו האחרים את רשותם אצל הישראל יחשב
הדבר כיחיד הדר עם נכרי שאין הנכרי אוסר עליו, בְּיִטְלָתָּ תוֹרַת
עִירֹב מֵאוֹתוֹ מְבִי, שלא יצטרכו לעשות שם 'שיתופי מבואות'
כלל, וישתכח שם ענין זה כלל, ולבסוף ישכחו לבטל ויבואו
לטלטל בלא עירוב ובלא ביטול.
שאל רב הונא בריה דרב יהושע את רבא, הלא יש לומר דְּמַעְבָּרִי
– שיורו להם שבנוסף לביטול יעשו 'שיתופי מבואות' במבוי ואף
שאינן הדבר מועיל, כיון שדר שם נכרי, ועל ידי כך לא תשתכח
תורת עירוב משם.
השיב לו רבא, אין זו עצה הגונה, שעדיין יש לחשוש לתקלה
אחרת, שמא יאֲמְרוּ שְׁעִירֹב מוֹעִיל בְּמָקוֹם נָכְרִי, והרי אין הדבר כן,
שאינן עירוב מועיל במקום נכרי עד שישכרו את רשותו.
שאל רב הונא בריה דרב יהושע את רבא, הלא יש לומר דְּמַעְבָּרִי
– שנכריז ונודיע לכלל, הוּוּ יודעים שאין עירובנו מועיל [ושהרי יש
שם נכרין] ואיננו מוציאים מחצרותינו למבוי, ומה שאנו מטלטלים
במבוי, אין זה משום העירוב, אלא משום שרשות היחיד הוא על
ידי הביטול.
השיב לו רבא, וכי אֲבָרְתָא לְדָרְדְּרִי [והכרזה לקטנים], כלומר, וכי
מועילה ההכרזה לדורות הבאים שלא שמועה, ויראו את בני
המבוי מטלטלים במבוי ויסברו שזהו משום שעירוב מועיל במקום
נכרי. ונמצא שאין לעשות כעצת אבבי שיבטלו בני המבוי רשותם
כלפי אחד מהם ושוב לא יאסור עליו הנכרי, שאם לא ישתתפו
שם תתבטל תורת שיתוף מאותו מבוי, ואם ישתתפו יש לחוש
שיאמרו הדורות הבאים שעירוב מועיל במקום נכרי אף שלא
שכרו ממנו.
אָמַר אָמַר רַבָּא, עצה אחרת יש לדבר, לִיזֵיל חַד מִיָּיְהוּ – שילך
אחד מהם [ומבני המבוי], לִיקָרֵב לִיה – ויתקרב לנכרי עד שיהיה
אוהבו, וְלִשְׁאֹל מִיָּיְהוּ דוֹבְתָא לִיזֵינָה בֵּיה מִיָּי – ואז ישאל ממנו
מקום בחצירו להניח שם חפץ כל שהוא, דְּהוּוּ לִיה – שיחשב
הישראל על ידי שאלת מקום זה, כְּשִׁבְרֵי וְלִקְיָו – כפועל של
הנכרי, וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, אֵפִילוּ שְׂבִירֵי וְאֵפִילוּ לְקִיטֵי
של הנכרי, אם הוא ישראל נותן עִירֹב עִירֹב עם בני החצר או המבוי,
וְיָדִי בכך להתיר את ההוצאה מהבתים לחצירות או מהחצירות
למבוי, ושוב אין צריך לשכור מן הנכרי את רשותו בחצר או
במבוי.
הגמרא מביאה נידון בחידושו של שמואל: אָמַר לִיה [לו] אָבִי לְרַב
יוֹפֶה, הִיוּ שָׁם בבית הנכרי, חֲמִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִים שֶׁהֵם שְׂבִירֵי וְחֲמִשָּׁה
יִשְׂרָאֵלִים שֶׁהֵם לְקִיטֵי – שהתגורר כל אחד מהם בחדר או בעלייה
נפרדת בבית הנכרי, מַהוּ שִׁיעֲטֵרְכוּ כּוֹלָם להשתתף בעירוב.
במשנה להלן (עב) נאמר שחמש חבורות ששבתו בבית אחד, וכל
אחת מתגוררת בחדר או בעלייה נפרדת, שכל אחת מהן צריכה
להצטרף לעירוב, והיינו שהיא צריכה לתת בפני עצמה פת לצורך
העירוב. ומעתה יש להסתפק אם מה שאנו מחשיבים את שכירו
ולקטיו כבעלים לענין שהוא יכול לערב עם בני החצר, האם הדבר
אמור גם להחמיר, שאם יש כמה ישראלים בכמה חדרים בביתו
של הנכרי, יצטרכו כולם לערב, ואם שכח אחד מהם ולא עירב
אוסר על כולם.
אָמַר לִיה רב יוסף לאבִּי, אֵם אָמְרוּ שְׂבִירֵי וְלִקְיָו נחשב כבעלים
לְהַקֵּל, להתיי שיערב במבוי או בחצר שדר בהם נכרי, יאֲמְרוּ
שְׂבִירֵי וְלִקְיָו נחשב כבעלים לְהַחְמִיר, שיאסור על אחרים אם
לא השתתפו עמם בעירוב, אין הדבר כן, שבעירובין הולכים להקל,
ואין צריך שכולם יתנו חלק בעירוב.
הגמרא שבה לדבר כי יהודה אמר שמואל, ומביאה מימרא
נוספת שלו, וכן את דברי רב נחמן על שתי המימרות הללו.
המימרא הראשונה: גִּיפָא – נשוב לעצם דברי רב יהודה אמר

עירובין דף סד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קצה

1 **בַּעַל שֹׁכֵה גִבְעָתִי אֶשְׁתּוּ**, וְהִינּוּ בִּנְכֵסֵי מִלּוֹג, שֶׁגַם בּוֹז עֲשׂוּיִים
2 אֲנִשִּׁים לְתִמּוּהָ עַל זְכוּתָהּ בִּנְכֵסֶיהָ וְלִהְיוֹתָ בָּהֶם עֵין הָרַע, וְעַל כֵּן
3 יַעֲשֶׂה בָּהֶם מִצְוָה וְיִקְנֶה בָּהֶם סֵפֶר תּוֹרָה, וּבִזְכוּת הַמִּצְוָה לֹא יִנָּקוּ
4 הַנְּכֵסִים.
5 **רַבָּא אָמַר, אֶפְּלוּ עָבָד** – [עֲשֶׂה] **עֵינָא** – [עֵסֶק] וְ[וְנוֹחַ] – [וְהוֹרִיחַ] בַּהּ,
6 גַּם בּוֹז עֲשׂוּיִים רוּחוּיָא לְהִינּוּק מִפְּנֵי עֵין הָרַע, וְעַל כֵּן יַעֲשֶׂה בָּהֶם
7 מִצְוָה וְיִקְנֶה בָּהֶם סֵפֶר תּוֹרָה, וּבִזְכוּת הַמִּצְוָה לֹא יִנָּקוּ.
8 **רַבָּא אָמַר, אֶפְּלוּ מִצָּא מִצְאָה** יַעֲשֶׂה כֵּן, לְפִי שְׁעֲשׂוּיִים לְהִטִּיל
9 בָּהּ עֵין הָרַע וְלֹא תִתְקִיִּים בִּידוֹ, וּבִזְכוּת הַמִּצְוָה תִּתְקִיִּים בִּידוֹ.
10 הַגִּמְרָא אוֹמֶרֶת שֶׁאֵין צוֹרֵךְ לִקְנוֹת בְּדוּקָא סֵפֶר תּוֹרָה: **אָמַר רַב**
11 **נֶחֱמָן בֶּרֶי יִצְחָק, אֶפְּלוּ כְּתָב בָּהוּ** – [בְּהֵסֵם] תְּפִילִין, דִּי בִּכֵּךְ לְשִׁמּוֹר עַל
12 נְכִסָּיו שֶׁלֹא יִנָּקוּ בְּעֵין הָרַע.
13 הַגִּמְרָא מְבִיאָה מִקּוֹר לַעֲצֵה הָאִמּוּרָה, שְׁקִיּוֹם מִצְוָה בְּדִבְרֵי מִסִּיעַ
14 לְקִיּוּמוֹ: **וְאָמַר רַב חֲנִין וְאִתְּיָא** – [וְיֵשׁ] אוֹמְרִים שֶׁאִמַּר [זֹאת] רַבִּי
15 חֲנִינָא, **מָא קְרָאָא** – מִדּוּ הַפֶּסֶק שֶׁבּוּ נִרְמַז דְּבַר זֶה, דְּכִתְבִּיב (בַּמִּדְבָּר
16 א) בַּמִּלְחָמָה יִשְׂרָאֵל עִם הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עַד 'וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נָדָר וְגו'
17 לֵאמֹר אִם נָתַן תָּתֵן אֶת הַקֶּסֶם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִתְרַמְּתִי אֶת עֵרִיקָהּ,
18 דְּהִינּוּ שְׁקִיבִלָּה עַל עֲצָמָם שֶׁאִם יִנְצָחוּם יִקְדִּישׁוּ אֶת שְׁלֹם לִגְבוּהָ,
19 וּבִזְכוּת זֶה נִשְׁמַעָה תְּפִילָתָם וְאִכָּן נָפְלוּ בִידֵם, כְּנֹאמַר בַּפֶּסֶק
20 שֶׁלֹאֲדָר מִכֵּן (שֶׁם פֶּסֶק א) 'וַיִּשְׁמַע ה' קוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכְּנַעֲנִי'.
21 הַגִּמְרָא שֶׁבָּה לְעֵינֵינוּ שְׁתּוּי וְשִׁיכּוּר, וּמְבִיאָה דְּרִכִּים לְהַפְגַּת
22 הַשְׁכָּרוֹת: **אָמַר רַבִּי בֶרֶ אֲבָא**, הַלִּיכָה בִּדְרֶךְ שְׁאוּרְכָה מִלֵּי, וְשִׁנְיָה
23 בְּשִׁיעוּר כָּל שְׁהוּא, זֹו אוֹ, וְ **מִפְּנֵי** אֵת הַיָּיִן שֶׁשְׁתָּה קוֹדֵם לְהַלִּיכָהּ
24 אֶל שִׁיעוּתָהּ, וְאִין מִשְׁפִּיעַ עָלֶיהָ עוֹד, וּמוֹתֵר לְהוֹרוֹת וּלְהַתְפַּלֵּל.
25 הַגִּמְרָא מְבִיאָה הַגְּבִלָה בְּדִבְרֵי: **אָמַר רַב נֶחֱמָן אָמַר רַבָּה בֶּרֶ אֲבָהוּ**,
26 לֹא שָׁנוּ שְׁדֶרֶךְ מִלֵּי וְשִׁנְיָה כָּל שְׁהוּא מִפְּנֵיגִים אֶת הַיָּיִן, אֲלֵא בְּאוֹפֵן
27 שְׁשִׁתָּה יִין בְּרִי – [וּבְשִׁיעוּר] רְבִיעִית הַלּוֹג בְּלִבָּד, אֲבָל אִם שְׁתָּה יִין
28 יוֹתֵר מִשִּׁיעוּר רְבִיעִית, כָּל שֶׁכֵּן שְׁדֶרֶךְ – שֶׁהַלִּיכָה בְּדֶרֶךְ לְאַחַר
29 שְׁתִּיתוֹ זֶה, שׁוֹדְרָתָּ וּמַבְלִילָת אֶת דַּעְתּוֹ יוֹתֵר, וְשִׁנְיָה שְׁהוּא יֵשׁן
30 לְאַחַר שְׁתִּיתוֹ, מִשְׁכִּירָתָּהּ בִּיּוֹתֵר.
31 הַגִּמְרָא מְבִיאָה מַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ שֶׁ לְדוֹן עַל הָאִמּוּר לַעִיל שְׁדֶרֶךְ מִלֵּי
32 מִפִּיגָה אֶת הַיָּיִן. מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: וְהָאֵם דְּרֶךְ מִלֵּי מִפִּיגָה אֶת הַיָּיִן,
33 וְהַתְנִיָּא – וְהָלֹא שְׁנִינוּ בְּבִרְיָתָא, מַעֲשֶׂה בְּרַבִּין גְּמִלְיָאֵל שְׁהִיָּה רֹכֵב
34 עַל הַחֲמוֹר, וְהָיָה מְהֵלֶךְ מַעֲשֶׂה לְבֹיב, וְהָיָה רַבִּי אִילְעָאִי מְהֵלֶךְ אַחֲרָיו.
35 מִצָּא רַבִּין גְּמִלְיָאֵל גְּלוּפְקִין – [וְכִכְרוֹת לַחֵם] בְּדֶרֶךְ, אָמַר לוֹ לְרַבִּי
36 אִילְעָאִי, אִילְעָאִי, טוֹל – [וְהָרֵם] אֶת הַגְּלוּפְקִין מִן הַדֶּרֶךְ. אַחֵר כֵּךְ מִצָּא
37 רַבִּין גְּמִלְיָאֵל נִבְרִי אַחֶר, אָמַר לוֹ לְנִכְרִי, מִכְּנָאִי וְכָךְ הִיָּה שְׁמוֹ, טוֹל
38 גְּלוּפְקִין הִלְלוּ מֵאִילְעָאִי, וְקַח אוֹתָם לַעֲצָמָךְ. נִיטְפָל – [וְהִתְקַרֵּב
39 וְהִתְחַבְּרוּ] לוֹ רַבִּי אִילְעָאִי לְנִכְרִי, אָמַר לוֹ לְנִכְרִי, מְהֵלֶךְ אַחֲרָיָה. אָמַר
40 לוֹ הַנְּכִרִי, מַעֲרִיזוֹת שֶׁל בּוֹרְגִינִין. אָמַר לוֹ רַבִּי אִילְעָאִי, וְהָאֵם שְׁמִךְ.
41 אָמַר לוֹ הַנְּכִרִי, 'מִכְּנָאִי' שְׁמִנִי – [וְשִׁמְנִי]. חֲזַר רַבִּי אִילְעָאִי וְשֶׁאֵלָה,
42 כְּלוּם – [וְהָאֵם] הַבִּירֶךְ בְּרַבִּין גְּמִלְיָאֵל מַעֲלוֹם. אָמַר לוֹ הַנְּכִרִי, לֹא.
43 אוֹמֶרֶת הַבְּרִיָּתָא: כְּאוֹתָהּ שְׁעָה לְמַדְנָה שְׁבִיחוֹן בְּרַבִּין גְּמִלְיָאֵל אֶת שֵׁם
44 הַנְּכִרִי בְּרִית הַקּוֹדֶשׁ, שֶׁהִרִי קִרְאוּ בְּשִׁמוֹ 'מִכְּנָאִי', אִף שֶׁלֹא הִכִּירוּ
45 מַעֲלוֹם. מוֹסִיפָה הַבְּרִיָּתָא: וְשִׁלְשָׁה דְּכָרִים לְהַלְכָה, לְמַדְנָה כְּאוֹתָהּ
46 שְׁעָה. א. מִמָּה שֶׁאִמַּר רַבִּין גְּמִלְיָאֵל לְרַבִּי אִילְעָאִי לְהָרִים אֶת
47 הַגְּלוּסְקִין, לְמַדְנָה שְׁאֵין מַעֲבִירִין – [וְחוֹלְפִים] עַל פְּנֵי הָאוֹזְבָּלִין
48 הַמוֹטִלִים בְּדֶרֶךְ מְבִלֵי לְהִרְמֵם, אֲלֵא חוֹבָה לְהָרִים אוֹתָם כְּדִי שֶׁלֹא
49 יִתְבּוּז. ב. וּמִמָּה שֶׁאִמַּר לְרַבִּי אִילְעָאִי לֵתֵת אוֹתוֹן לְנִכְרִי, וְלֹא הִתִּיר
50 לוֹ לֵאכּוֹל אוֹתוֹן בְּעֲצָמוֹ, לְמַדְנָה שְׁכֹאשֶׁר נִמְצָאת פֶּת בְּדֶרֶךְ וְאִין
51 יוֹדְעִים אִם הִיא פֶּת נִכְרִי אוֹ פֶּת יִשְׂרָאֵל, הוֹלְכִין אַחֲרֵי רֹוב עוֹבְרֵי
52 דְּרִיכִים, אִם רֹובֵם נִכְרִים יֵשׁ לְהַחֲזִיקָה כִּפֶּת נִכְרִי וְלֹאסֻרָה בְּאִכְלָהּ
53 לְיִשְׂרָאֵל, וְאִם רֹובֵם יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לְהַחֲזִיקָה כִּפֶּת יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹתָהּ.
54 וְעַל כֵּן, כֹּאן שְׁהִי רֹוב עוֹבְרֵי הַדְּרִכִּים נִכְרִים, אִסֹּר רַבִּין גְּמִלְיָאֵל
55 לְרַבִּי אִילְעָאִי לֵאכּוֹל אֶת הַגְּלוּסְקִין. ג. וּמִמָּה שֶׁאִמַּר לְרַבִּי אִילְעָאִי
56 לֵתֵת אֶת הַפֶּת לְנִכְרִי, אִף עַל פִּי שֶׁהַמַּעֲשֶׂה הִיָּה אַחֵר הַפֶּסֶק, לְמַדְנָה
57 שְׁחִמְצוֹ שֶׁל נִבְרִי שֶׁעֲבַר עָלָיו הַפֶּסֶק, אַחֵר הַפֶּסֶק מוֹתֵר בְּהִנָּחָה
58 לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁאִם הִיָּה אִסּוּר בְּהִנָּחָה, הִיָּה לוֹ לְחֹשׁוֹשׁ שְׁמָא עֲבַר
59 הַפֶּסֶק עַל הַגְּלוּסְקִין וְנִאֲסָרוּ בְּהִנָּחָה, וְהִיָּה אִסּוּר לִתֵּת אוֹתוֹן לְנִכְרִי,

60 כִּיּוֹן שֶׁהַנְּכִרִי מַחֲזִיק טוֹבָה לִזְוֶה שֶׁנִּתְּנָה לוֹ, וְנִמְצָא שֶׁהַנּוֹתָן נִהְנֶה בִּכֵּךְ.
61 הַבְּרִיָּתָא מְמַשִּׁכָּה בְּסִיפּוֹר הַמַּעֲשֶׂה: בִּינֵן שְׁהִנֵּעַ רַבִּין גְּמִלְיָאֵל
62 לְבֹיב, כָּאֵם אִדָּם אַחֶר לְפָנָיו לִישָׁאֵל עַל נָדָר, כְּלוֹמַר בִּיקֶשׁ שִׁתִּיר לוֹ
63 רַבִּין גְּמִלְיָאֵל נִדָר שְׁנִדָר. אָמַר רַבִּין גְּמִלְיָאֵל לְאָדָם זֶה שְׁהֵלֶךְ עִמּוֹ,
64 כְּלוֹמַר לְרַבִּי אִילְעָאִי, כְּלוּם – [וְהָאֵם] שְׁתִּינוּ מִקּוֹדֵם לִכֵּן רְבִיעִית יִין
65 הָאִיטְלָקִי. אָמַר לוֹ רַבִּי אִילְעָאִי, הֵן – אִכָּן שְׁתִּינוּ. אָמַר רַבִּין גְּמִלְיָאֵל,
66 אֵם כֵּן, אִינִי יִכּוֹל לְהוֹדֵק לֹא עֲתָה לְהִתֵּיר נִדָר, שְׁשִׁיתִית הִיִּין
67 טוֹרֵדֶת אֶת הַדַּעְתָּ, וְאִין לְהִתֵּיר אֹז נִדָרִים, וְעַל כֵּן יִפְּסִיל אַחֲרָיו עַד
68 שְׁיִפְּנִי יִינְיָנוּ. וְיִפְּסִיל אַחֲרָיו אוֹתוֹ אִדָּם דֶּרֶךְ שֶׁל שְׁלִשָּׁה מִלִּין, עַד
69 שְׁהִנֵּעַ רַבִּין גְּמִלְיָאֵל לְכּוֹלָא – [לְמַעֲלוֹת] שֶׁל הַר צוֹר. בִּינֵן שְׁהִנֵּעַ
70 רַבִּין גְּמִלְיָאֵל לְכּוֹלָא דְצוֹר, וְיֵדֶר בְּרַבִּין גְּמִלְיָאֵל מִן הַחֲמוֹר, וְנִתְעַפָּה
71 בְּבִדּוֹ, וְיִשָּׁב, וְיִתְהִיר לוֹ נָדָר.
72 אוֹמֶרֶת הַבְּרִיָּתָא: וְהִרְבָּה דְּכָרִים לְמַדְנָה כְּאוֹתָהּ שְׁעָה. א. מִמָּה
73 שֶׁשָּׂאֵל רַבִּין גְּמִלְיָאֵל אֶת רַבִּי אִילְעָאִי אִם שְׁתָּה רְבִיעִית יִין
74 הָאִיטְלָקִי, לְמַדְנָה שְׁרִיבִיעִית יִין הָאִיטְלָקִי מִשְׁכֵּר, וְעַל כֵּן בִּירֵר רַבִּין
75 גְּמִלְיָאֵל אִם שְׁתָּהָה וְנִשְׁכַּרְתָּ. ב. וּמִמָּה שֶׁלֹאֲחַר שְׁנוּדַע לְרַבִּין
76 גְּמִלְיָאֵל שְׁתָּה רְבִיעִית יִין הָאִיטְלָקִי וְנִשְׁכַּרְתָּ, מִיָּאֵן לְהִתֵּיר אֶת
77 נִדְרוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אִדָּם, לְמַדְנָה שְׁשִׁיפּוֹר אֶל יוֹדָה, שֶׁכֵּן גַּם הִתֵּרֵת נִדְרִים
78 הוֹרָאָה הִיא. ג. וּמִמָּה שֶׁאִמַּר רַבִּין גְּמִלְיָאֵל לְשׁוֹאֵל שִׁילֵךְ אַחֲרָיו
79 עַד שִׁפּוּג יֵינָם, לְמַדְנָה שְׁדֶרֶךְ מִפִּיגָה אֶת הַיָּיִן. ד. וּמִמָּה שֶׁשְׁכַּשְׁבָּה רַבִּין
80 גְּמִלְיָאֵל לְהִתֵּיר אֶת הַנִּדָר, יֵרֵד מִהַחֲמוֹר וְיִשָּׁב, לְמַדְנָה שְׁאֵין מִפִּירִין
81 – [וּמִתִּירִים] נָדָרִים, לֹא כִשְׁהַמִּתִּיר כְּרֹוב, וְלֹא כִשְׁהוּא מְהֵלֶךְ, וְלֹא
82 כִשְׁהוּא עוֹמֵר, אֲלֵא כִשְׁהוּא יוֹשֵׁב.
83 הַבְּרִיָּתָא דְלַעִיל הוֹבָאָה בְּכִידִי לְדוֹן מִמָּנָה בְּדִבְרֵי רַמִּי בֶרֶ אֲבָא
84 דְלַעִיל, שְׁדֶרֶךְ מִלֵּי מִפִּיגָה אֶת הַיָּיִן. מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: קִתְּנִי מִיָּתָה –
85 מְכַל מְקוֹם שְׁנִינוּ בְּבִרְיָתָא שְׁרַק דֶּרֶךְ שֶׁל שְׁלִשָּׁה מִלִּין מִפִּיגָה אֶת
86 הַיָּיִן, וְהִירִי זֶה שֶׁלֹא כְּדִבְרֵי רַמִּי בֶרֶ אֲבָא שֶׁאִמַּר שִׁדִּי לִכֵּךְ בְּדֶרֶךְ מִלֵּי.
87 מִתְרַצָּת הַגִּמְרָא: שְׁאֵין – [וְשׁוֹנָה] יִין הָאִיטְלָקִי מִשְׁאֵר יֵינוֹת, דְּמִשְׁכֵּר
88 מִפִּי – שֶׁהוּא מִשְׁכֵּר יוֹתֵר מִשְׁאֵר יֵינוֹת, וְעַל כֵּן אִינוֹ פֶּג כִּי אִם בְּדֶרֶךְ
89 שֶׁל שְׁלוֹשָׁה מִלִּים.
90 מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: אִם יִין הָאִיטְלָקִי מִשְׁכֵּר יוֹתֵר מִשְׁאֵר יֵינוֹת, אִם כֵּן
91 הִרִי הַשְׁוֹתָה רְבִיעִית מִמֶּנּוּ כִשְׁוֹתָה יוֹתֵר מִרְבִּיעִית שֶׁל שְׁאֵר יֵינוֹת,
92 וְאִם כֵּן הִיאֵךְ פֶּג יֵינוֹ שֶׁל רַבִּין גְּמִלְיָאֵל אַחֲרֵי הַלִּיכָה שֶׁל שְׁלוֹשָׁה
93 מִלִּים, וְהָאֵם – [וְהָלֹא] אִמַּר רַבִּין נֶחֱמָן אָמַר רַבָּה בֶּרֶ אֲבָהוּ, לֹא שָׁנוּ
94 שְׁדֶרֶךְ וְשִׁנְיָה מִפִּיגִים אֶת הַיָּיִן, אֲלֵא כְּשִׁשְׁתָּה רְבִיעִית יִין בְּלִבָּד, אֲבָל
95 אִם שְׁתָּה יוֹתֵר מִרְבִּיעִית יִין, כָּל שֶׁכֵּן שְׁדֶרֶךְ שׁוֹדְרָתָּ וְשִׁנְיָה מִשְׁכִּירָתָּ,
96 כְּלוֹמַר לֹא רַק שְׁאֵין הִדְרֵךְ וְהַשִּׁנְיָה מִפִּיגִים אֶת הַשְׁכָּרוֹת שֶׁל
97 הַשִּׁיכּוּרִים, אֲלֵא אִף טוֹרִדִים וּמִשְׁכָּרִים אוֹתוֹ יוֹתֵר. מִתְרַצָּת הַגִּמְרָא:
98 כְּרֹוב שְׁאֵין – [וְשׁוֹנָה] מִשְׁאֵר מְהֵלֶךְ, שִׁכּוּין שְׁאִינוֹ טוֹרֵחַ בְּהַלִּיכָה, אִין
99 הַדֶּרֶךְ טוֹרֵדֶתוֹ, אֲלֵא הִיא מִפִּיגָה אֶת הַיָּיִן.
100 אוֹמֶרֶת הַגִּמְרָא: הַשְׁתָּא דְאֶתִּיתָ לְהָכִי – עֲתָה שְׁבֹאֵת לּוֹמַר סִבְרָא זֶה,
101 שֶׁרְכּוֹב שׁוֹנָה מִשְׁאֵר מְהֵלֶךְ, לְרַמִּי בֶרֶ אֲבָא נִמִּי לֹא קִשְׂיָא – גַּם עָלָיו
102 אֵין לְהַקְשׁוֹת, כִּיצַד אִמַּר שְׁדֶרֶךְ מִלֵּי מִפִּיגָה אֶת הַיָּיִן וְהָלֹא רַבִּין
103 גְּמִלְיָאֵל הִצְרִיךְ לְהַפְגִּית יִין דֶּרֶךְ שֶׁל שְׁלוֹשָׁה מִלִּים, לְפִי שִׁישׁ לְתֹרֶץ
104 שְׁרִכּוֹב שְׁאֵנִי, שִׁכּוּין שְׁאֵין לוֹ טוֹרַח בְּהַלִּיכָה כִּשְׁאֵר מְהֵלֶךְ, עַל כֵּן
105 אֵין הַדֶּרֶךְ מִפִּיגָה אֶת יֵינוֹ עַד שִׁילֵךְ שְׁלוֹשָׁה מִלִּים, וְאִין צוֹרֵךְ
106 לְתִירּוֹן שֶׁאִמַּרְנוּ מִתְחִילָה שְׁדוּקָא בֵּין הָאִיטְלָקִי אִמַּר כֵּן רַבִּין
107 גְּמִלְיָאֵל.
108 הַגִּמְרָא דִּנָּה בְּדִבְרֵי הַבְּרִיָּתָא אוֹדוֹת הִתֵּרֵת נִדְרִים בְּרִכִּיבָה
109 וּבִישִׁיבָה. מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: אִינִי – הָאֵם כֵּךְ הוּא שְׁאֵין מִפִּירִים נִדְרִים
110 אֲלֵא בִישִׁיבָה וְלֹא בְּהַלִּיכָה, בְּרִכִּיבָה אוֹ בְּעִמְדִידָה, וְהָאֵם – [וְהָאֵם] – [וְהָאֵם]
111 אִמַּר רַבִּין נֶחֱמָן שְׁמִפְּרִין נָדָרִים בֵּין כִּשְׁהַמִּתִּיר מְהֵלֶךְ, בֵּין כִּשְׁהוּא
112 עוֹמֵר וְבֵין כִּשְׁהוּא רֹכֵב. מִתְרַצָּת הַגִּמְרָא: תִּנָּאִי – דִּין זֶה תְּחִילָה
113 בְּמַחְלוֹקֶת תְּנֵאִים בְּמִסְכַּת נִדְרִים, דְּאִיכָּא לְמָאֵן דְאָמַר – [וְיֵשׁ הַסּוֹבֵר],
114 וְהוּא רַבִּין גְּמִלְיָאֵל, שְׁוֹתְחִין בְּתַרְשָׁה, כְּלוֹמַר שְׁצִרִיךְ הַחֲכֵם לְמַצּוֹא
115 לְנִדָר 'פֶּתַח', וְהִינּוּ סִבְרָא וְטַעַם שִׁדְיָה לְנוֹדֵר בָּהֶם פֶּתַח וְפֶה לּוֹמַר
116 שֶׁלֹא נִדָר לְדַעַת כֵּן וְאִילוּ הִיָּה יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן הוּא לֹא הִיָּה נוֹדֵר, וְעַל
117 יֵד כֵּךְ נַעֲקֵר הַנִּדָר מֵאִלּוּ. וְכֵן סוֹבֵר רַבִּין גְּמִלְיָאֵל. וְכִיּוֹן שֶׁהִיָּה צִרִיךְ
118 לְמַצּוֹא פֶּתַח לְנוֹדֵר, עַל כֵּן יֵרֵד מִהַחֲמוֹר וְיִשָּׁב, בְּכִידִי לַעֲסוֹק בִּכֵּךְ

1 ביישוב הדעת. וְאִיכָא לְמַאן דְּאָמַר [-ויש הסובר], והוא רב נחמן,
 2 שְׂאִין פּוֹתְחִין בְּחֶרֶטָהּ, כלומר שאין צריך 'פתח' בכדי להתיר את
 3 הנדר, אלא יכול החכם לעוקרו בלא שום טעם, ורב נחמן סובר
 4 כדעה זו, ועל כן אמר שאין צורך לישוב הדעת בהתרת נדרים,
 5 ויכול להתירם גם בהיותו רכוב או עומד.
 6 הגמרא מוכיחה שאכן רבן גמליאל סובר שפותחין בחרטה.
 7 אומרת הגמרא: דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵאִי פִתְחָה
 8 לִיה - איזה 'פתח' מצא רבן גמליאל לְהֵהוּא נִבְרָא [-לאותו אדם]
 9 שרצה שרבן גמליאל יתיר לו את נדרו, שאמר לו את הפסוק (משלי
 10 יב יח) 'יֵשׁ בּוֹטָה בְּמִדְקָרוֹת חֶרֶב וּלְשׁוֹן חֲכָמִים מִרְפָּא', ופירשו, כָּל
 11 הַבּוֹטָה [-הנודר], רְאוּי לְדוֹקְרוֹ בְּחֶרֶב על כך, לפי שהיה לו לחשוש
 12 שמא לא יקיים את נדרו, אֵלָּא שְׁלִשׁוֹן חֲכָמִים, שהם מתירים לו את
 13 נדרו, היא מִרְפָּא לו, שעל ידי כך הוא ניצול מן הנדר. ועל פי פסוק
 14 זה שאל רבן גמליאל את אותו אדם, אילו היה יודע שאסור לנדר
 15 והוא מתחייב בכך מיתה האם היה נודר, והשיבו שלא, ובפתח זה
 16 התיר לו את הנדר. הרי שסבר שפותחים בחרטה, כפי שאכן עשה,
 17 ומשום כך הוצרך לרדת מן החמור ולשבת ולעסוק בכך ביישוב
 18 הדעת.
 19 הגמרא שבה לדברי הברייתא אודות איסור ההעברה על
 20 האוכלין, ומוסיפה פרטים בדין זה: אָמַר מֵר - הובא לעיל
 21 בברייתא, וְאִין מַעְבִּירִין עַל הָאוֹכְלִין. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי
 22 שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, לֹא שָׁנוּ - לא נשנה דין זה, אֵלָּא בְּדוֹרוֹת

23 הָרִאשׁוֹנִים, שְׂאִין [-שלא היו אז] בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בְּכַשְׁפִּים,
 24 ולכך לא היה אז לחשוש שמא הוכנסו כישופים באותם אוכלים,
 25 אֲבָל בְּדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים שֶׁבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בְּכַשְׁפִּים, מַעְבִּירִין
 26 [-חולפים] על פני האוכלין בלא ליטול אותם, שמא ינזק הנוטל
 27 בכישוף שנעשה בהם. תָּנָא בברייתא, על אוכלין שְׁלִמִין, מַעְבִּירִין
 28 בדורות האחרונים, ואין נוטלים אותם, לפי שבהם אכן יש
 29 לחשוש לכשפים. ואילו על אוכלין שהם פְּתִיתִין [-פרוסות], אִין
 30 מַעְבִּירִין, שאין עושים בהם כשפים.
 31 הגמרא דנה בדברי הברייתא הללו: אָמַר לִיה רַב אִפִּי לְרַב אֲשִׁי,
 32 וְאַפְתִּיתִין לֹא עָבְדִין - האם אין בנות ישראל מטילות כשפים אלא
 33 באוכלין שלמים ולא בפרוסות, וְהַכְּתִיב - והלא נאמר (יחזקאל יג ט)
 34 'וְתַחֲלֹלְנָה אֹתִי אֶל עַמִּי בְּשַׁעֲלֵי שְׁעָרִים וּבִפְתוֹתֵי לָחֶם', והיינו
 35 שהנביא מוכיח את בנות ישראל המחללות את שם ה' לעם
 36 ישראל על ידי הכשפים שהן מטילות בשעורים ובפרוסות הלחם,
 37 הרי שהיו מטילים כשפים גם בפרוסות לחם ולא רק בככרות
 38 שלמות. מתרצת הגמרא: הָתָם - מזה שנאמר שם 'ובפתותי לחם'
 39 אין הכוונה שעשו כשפים בפתותי לחם עצמם, אלא לפתותי לחם
 40 דְּשִׁקְלִי בְּאַנְרִייהו [-שנטלו בשכרם] עבור עשיית הכשפים, שנביאי
 41 הבעל היו משלמים להם בכך בכדי שיעשו להם כשפים להטעות
 42 את ישראל.
 43 הגמרא שבה לדון בענייני השיכור: אָמַר רַב שִׁשְׁתַּי מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר
 44 בֶּן עֲזַרְיָה,